

Martin le Maire: En livkirurgs erindringer fra Christian IX's tid. 118 s. (Schultz, 1952).

Professor Martin le Maire er nu et stykke oppe i firserne og således nogenlunde i samme alder som Christian IX var, da le Maire blev livlæge hos ham i 1901. Livkirurgen har tilsyneladende ikke haft lejlighed til at blive kendt med kongen som politiker eller som deltager i politik, det er kun om hofoplevelser, der berettes, og om træk i kongens karakter, således at bogen for en historiker foruden ved billederne fra hoffivet især har interesse for de bidrag til kongens personlighed, som den giver. Forfatteren er ganske klar over, at det er »la petite histoire«, han skriver, men det gøres underholdende, og bogen vil også fremover bevare sin værdi som kildeskrift, fordi den så klart giver en karakteristik af kongen, der svarer til C. H. Rørdams i hans dagbøger; desværre har de to kilder det til fælles, at de kun beretter om den aldrende monark, som kun i ringe grad svarer til den konge, Aage Friis har skildret bl. a. i »Danmark ved krigsudbruddet 1870«, men netop denne modsætning mellem de nævnte kilder og skildringerne (se også Neergaards artikel i Biografisk leksikon), modsætningen mellem politisk klogskab på den ene side og i dagliglivet en oprigtig, men ikke særlig kløgtig og åndfuld karakter, må ægges til en nærmere prøvelse af vor vurdering af Christian IX.

Vagn Dybdahl.

Knud Berlin: Spredte erindringer fra et langt liv. 173 s. (Gyldendal, 1952).

Den snart 90-årige statsretsprofessor har med denne bog søgt at give sig selv al den påskønnelse, som han mener ikke fuldt ud er blevet ham til del hidtil. Kun få erindringsbøger på dansk har indeholdt en så åbenlys selvovurdering som denne; det har den fordel, at historikeren vil være varsom, når han bruger den som kildeskrift, hvad man vil være nødt til, når det gælder forholdet til Island, og når det gælder Danmarks strid med Norge om Østgrønland.

Erindringerne går tilbage til studenterårene, men ikke meget siges om dem, ej heller om årene som protokolsekretær i folketinget, dog er der en ikke uinteressant episode med Alberti, men ellers er hovedtemaerne Island og Østgrønland. Der gives en del gode oplysninger om de forhandlinger, som fra århundredskiftet og frem til 1918 førtes mellem Danmark og Island med oversigter over den formale statsretslige diskussion. I striden om Østgrønland var Berlins hovedindsats at få sit synspunkt: at Danmark ikke mistede suveræniteten over Grønland fra Nordbobygdernes undergang til Hans Egede, anerkendt som Danmarks standpunkt under processen. Domstolen i Haag anerkendte dette, men en gennemlæsning af dommen (Haag-dommen af 5. april 1933 udg. ved udenrigsministeriets foranstaltning 1933) vil hurtigt overbevise om, at dette moment kun spillede en underordnet rolle for domstolens afgørelse; det virker dog ikke overraskende, når Berlin alligevel siger, at Danmark vandt ved hans opfattelse. Nogle rejseminder slutter bogen, som alt i alt understreger, at alderen ikke har nedbrudt eller ændret ånden i den gamle jurist.

Vagn Dybdahl.

Helge Hegelund: K. M. Klausen 1852—1924. 80 s. (Fremad, 1952).

A. C. Meyers sang ved K. M. Klausens død slutter: »da skal det unge Danmark tit strø blomster på din grav«. Formentlig har den opvoksede slægt glemt K. M. Klausen, derfor har det sin betydning, at sognepræst Hegelund har skrevet denne lille bog, også fordi det politiske livs flittige arbejder, sagernes

grundige forbereder, ofte glemmes til fordel for den store agitators navn. Kildematerialet synes desværre ikke at have tilladt en indgående skildring af K. M. Klausens liv, men det, der meddeles, lader dog læseren ane, hvilket brydsomt arbejde, der lå bag hans politiske gerning, hvis hovedfortjeneste — hvad forfatteren ikke rigtig får frem — synes at have været at placere det unge socialdemokrati i det saglige rigsdagsarbejde, medens de andre ledere i partiet tog sig af agitationen, af tilrettelægnngen af partiets store politik.

Bogen er traditionel i opbygningen, med skildringer af barndomstiden på Lolland, tiden på Skårup seminarium og de første lærerår i København med modsætningen til skoleledelsen, der ikke tillod hans socialistiske arbejde. Fortsat fortælles om Klausen som borgerrepræsentant, som folketingsmand fra 1893 og endelig som medlem af finansudvalget, formand 1913—20. Særlig indgående behandles Klausens skolepolitik, der var præget af et fremsyn, som tillod ham allerede før den første verdenskrig at fremlægge et program, der med ungdomsskole, skolelæger, skoletandlæger, skolebespisning, kirkens tilsynsret og andet enten i dag er bragt til en løsning eller er en del af den aktuelle skoledebat.

Hegelunds bog kunne måske på nogle områder have været fyldigere, kilderne er ikke udnyttet i deres helhed, men den giver en god oversigt. Vi mangler sådanne livsskildringer af politikerne i anden række, og man må håbe, at flere vil tage eksemplet op, her kunne et samarbejde mellem de lokalhistoriske samfund og vælgerforeningerne måske skabe både det fornødne økonomiske grundlag og de interesserede læsere.

Vagn Dybdahl.

Rettelse til 2. bind, 1. hæfte, side 1.

Ved en beklagelig fejltagelse var følgende note til indledningen i Finn H. Lauridsens afhandling bortfaldet: »Ved udarbejdelsen har forfatteren haft lejlighed til at drage nytte af omfattende forarbejder til en biografi af Chr. H. Nielsen, udarbejdet af forfatteren, overlærer P. Horn, Hjørring; disse forarbejder indeholdt en lang række lokale oplysninger, der fortrinsvis var baserede på en gennemgang af dagspressen.«